

Чапрак Ю.В.

ст. гр. ЕЕП-31

Науковий керівник: к.е.н., доцент Стец І.І.

Тернопільський національний економічний університет

СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

У сучасній літературі по транспорту й іншим галузям знань є безліч суперечливих тлумачень наукової категорії "транспорт" – від «сукупності засобів перевезення, шляхів, засобів керування і зв'язку, різних технічних, засобів, механізмів і споруд», «галузі матеріального й суспільного виробництва» до «галузі економіки, пов'язаної із переміщенням пасажирів і вантажів». Зауважимо, що сфера транспорту загалом може включати у себе публічний транспорт як сферу економіки, непублічний (особистий) транспорт, а також державні транспортні відомства й установи. Визначення транспорту як сфери людської діяльності може бути таким: транспорт є сферою господарювання, галуззю економіки, яка забезпечує публічні і непублічні (за власними потребами) перевезення вантажів і населення на основі використання соціально-економічних ресурсів, належних транспортним й нетранспортним підприємствам і організаціям, а також приватним особам.

Ведучи мову про специфіку функціонування транспортної галузі, традиційно відзначають, що транспорту і вироблюваним ним послугам властиві особливості, що різнять його від інших галузей економіки. Орієнтуючись на це, деякі автори відносять транспорт до матеріального виробництва, інші – до сфери обігу або до інфраструктури, або до виробничої інфраструктури, або до монопольного сектора чи сфери послуг.

Аналізуючи коректність уявлень про приналежність транспорту до різних сфер економіки [1-8], можна стверджувати, що кваліфікація транспорту як галузі сервісного сектора економіки є найкоректнішою й найприйнятнішою для визначення місця і значення транспортної галузі у структурі економіки

Зокрема, спірність твердження про кваліфікацію транспорту тільки як галузі матеріального виробництва підтверджує специфіка транспортного продукту: відсутність у транспортного продукту (транспортних послуг) властивостей і можливостей виробництва й реалізації, властивих продукту матеріального виробництва – товарам.

Зауважимо на різницю у основних етапах просування товарів і послуг (у т.ч., транспортних): основними етапами просування товарів є виробництво, зберігання, продаж і споживання, послуг – продаж і споживання.

Фізичними й інституційними відмінностями послуг є: неречовий характер; невіддільність від виробника чи продавця; неоднорідність за складом для різних споживачів; неможливість збереження й накопичення; неможливість перетворення у власність.

До того ж, у виробництва транспортних послуг є проблеми, відсутні при товарному виробництві, це: необхідність створення резервних потужностей; брак сировини; одночасність виробництва і споживання; максимальна наближеність транспортних засобів до споживачів; вимога збереження вантажів; адекватність транспортних засобів і об'єктів відправлення і прибуття; дотримання загальногалузевих експлуатаційних норм і правил; складність взаєморозрахунків зі споживачами і посередниками; соціальна важливість транспорту й інші.

Класифікація функцій транспорту є багаторівневою. На верхньому рівні основної класифікації представлена всеосяжна для усієї транспортної сфери життєва функція – забезпечення усього суспільства перевезеннями людей і вантажів. Ця функція, у свою чергу, може бути розподілена на неекономічні (оборонна, культурна, соціальна, політична) й економічні функції. Економічні функції поділяють на виробничі (глобальні, інфраструктурні, логістичні, відтворювальні), специфічні (усунення ринкових розривів; освоєння природних ресурсів; оптимізація економічних комплексів; заміщення виробництв; економія ресурсів) і загальногалузеві (властиві усім галузям економіки; властиві галузям інфраструктури).

Список використаних джерел

1. Закон України «Про транспорт» від 10.11.1994 № 232/94. URL : [BPhhttps : // zakon. rada. gov. ua/ laws/show](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show)
2. Іванечко Н.Р. Особистість і поведінка споживача транспортних послуг: монографія / за заг. наук. ред. Т.М. Борисової, Г.Л. Монастирського. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 220 с. URL: [http://dspace. tneu. edu. ua/bitstream/316497/37699/1/%21%21%21Monograf_2019_Tema.pdf#page=60](http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/37699/1/%21%21%21Monograf_2019_Tema.pdf#page=60)
3. Коренькова С. Управление маркетинговой деятельностью в системе пассажирского транспорта общего пользования в муниципальном образовании: дис. канд. экон. наук : 08.00.05. Орел, 2007. 213 с.
4. Леонтьева Н.Р., Соболев А.Н., Леонтьев Р.Г. Классификация видов транспорта. *Транспорт: наука, техника, управление*. 2010. № 6. С. 14-23
5. Фоменко Г.Р., Сабитова К.Р. Развитие транспортной системы в городах. URL : [Vestnik.pstu.ru > get > _res > file.pdf](http://Vestnik.pstu.ru/get/_res/file.pdf) > Г.Р.+Фоменко, +К.Р.+Сабитова+Р.
5. Monastyrskyi G. Management technologies modernization in economic development of territorial communities of basic level // Actual Problems of Economics. 2008. № 12. 119-125 https://www.researchgate.net/publication/299241573_MANAGEMENT_TECHNOLOGIES_MODERNIZATION_IN_ECONOMIC_DEVELOPMENT_OF_TERRITORIAL_COMMUNITIES_OF_BASIC_LEVEL
6. Novikova, M., Kozyrieva, O., Novikov, D., Monastyrskyi, G., Mazur, A. Innovative Approaches to Economic Development of the Regions of Ukraine. *Vision 2025: Education Excellence and Management of Innovations through Sustainable Economic Competitive Advantage*. 2019. 9791-9803.
7. Борисова Т.М., Монастирський Г.Л. Marketing innovation activity of urban public transport: results of the empirical study. *Маркетинг та менеджмент інновацій*. 2018. № 3. С. 229-240. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/68744/1/Borysova_marketing_innovation.pdf
8. Borysova T., Monastyrskyi G., Zielinska A., Barczak M. Innovation Activity Development of Urban Public Transport Service Providers: Multifactor Economic and Mathematical Model. *Marketing and Management of Innovations*, 4, 98-109. URL: <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.4-08>